

Izhaja  
10. in 25. dne  
vsakega meseca.

Stoji za  
celo leto 3 gld. —  
pol leta 1 „ 40  
četrt „ — „ 80  
(Posamezne štev.  
15 kr.)

Oznanila,  
ikrat natisnena,  
od vrste 15 kr.  
Naročnina,  
oznanila in reklamacije  
pošiljajo se  
upravnistvu  
v Maribor.  
Odprište reklamacije  
so poštnine proste.

# POPOTNIK.

Glasilo

„Zaveze slovenskih učiteljskih društev“.

Izdajatelj in urednik:

M. J. Nerat, nadučitelj.

Spisi in dopisi  
pošiljajo se  
urednistvu  
v Maribor,  
Reiserstrasse 8.

Pismom,  
na katera se želi  
odgovor,  
naj se pridene  
primerena poštna  
znamka.

Na anonimne do-  
pise se ne oziramo.

Nepraktovana pisma  
se ne sprejemajo.

Rokopisi  
in na  
ocene poslane knjige  
se ne vračajo.

## V Gorico!

Koló časa se je zopet zavrtilo in povrnila se je velevažna doba za slovensko učiteljstvo, ko bode „Zaveza“ naša imela svoj običajni glavni zbor. Dà, čas glavnih zborov naše „Zaveze“ mora biti za sleharnega zavednega slovenskega učitelja, za vse slovensko učiteljstvo najvažnejši čas v letu! Saj je pač glavni zbor „Zaveze“ jedina prilika, da si zamore podati slovensko učiteljstvo iz vseh pokrajin bratsko rokó, seznavati se med seboj in v dejanji pokazati, da se čuti vsak posamezen vernega uda jedne družine — družine slovenskega učiteljstva. „Zaveza“ nam bodi naše družinsko ognjišče, pri katerem se ogrevajmo za vzvišeni svoj poklic.

V solnčni Gorici bodi torej v primernem številu — vsaj po odposlancih — zastopano slovensko učiteljstvo iz Stajarske, Kranjske in Istre, učiteljstvo na Goriškem pa zberi se v Gorici polnoštevilno!

V Gorico tedaj!\*)

## Šesti glavni zbor

„Zaveze slovenskih učiteljskih društev“ v Gorici.

Naznanilo v 14. šte. „Popotnika“ nam je še popolniti tako-le:

Seja upravnega odbora 15. avgusta zvečer ob 8. uri se vrši v „Slovenski čitalnici“.

Zborovanje odsekov kakor tudi glavni zbor se vrši v poslopji c. kr. ženskega učiteljskega.

Slavnostna beseda 16. avgusta zvečer ob 8. uri vrši se tudi v „Slovenski čitalnici“ po tem-le v sporedu:

1. C. M. Ziehrer: „Werner Marsch“ — orkester. — 2. Dr. G. Ipavic: „Zavezna“ — unisono z orkestrom. 3. A. Mühler: „Overture zur Op. „Das Mädchen von der Spule“ — orkester. — 4. S. Gregorčič: „Soči“ — deklamuje gspđ. Schaup. — 5. A. Nedved: „Nazaj v planinski raj“ — mešan zbor z orkestrom. 6. A. Stöhr: Fantazija vrhu Jugoslovanskih popevka — svira gspđ. Klavžar. 7. A. Förster: „Venec Vodnikovih in na

\*) Opazke: 1. Ker bode 16. avg. ob 7. uri zjutraj že zborovanje odposlancev, morajo dotični priti po železnici v Gorico že na predvečer.

2. Kdor se meni udeležiti le glavnega zborovanja, zamore priti z vlakom še opoldne.

3. Gledé na izlet v Cerkno treba je vedeti radi vozov in prenočišča približno število udeležencev. Naznanila sprejema gosp. Matija Lovrenčič, naduč. v Št. Petru pri Gorici.

njega zloženih nar. pesmi“ — mešan zbor z orkestrom. — 8. A. Thomas: Lied aus der Op. Mignon — orkester. 9. A. Hribar: „Kantata“ — zbor z orkestrom.

(Radi skupnega obeda storilo se bode pozneje vse potrebno, posebno se bode nanašnil kraj pozneje).

Delegate letošnjemu VI. glavnemu zboru „Zaveze“ so zglasila sledeča društva:

1. Učit. društvo za Sežanski šolski okraj: gg. J. Bano, J. Štrukelj, Fr. Fonda, Ant. Benigar.

2. Učiteljsko društvo za koperski okraj: Kristijan Bogatec, France Jereb, Josip Valentič.

3. Učit. društvo za Kranjski šolski okraj: gospica V. Praprotnik, gg. K. Benedik, Jos. Gabrovšek, Jos. Traven, J. Režek.

4. Šmarsko-rogačko učit. društvo: gg. Fr. Kranjc in Fr. Vezjak.

5. Učit. društvo za ormoški okraj: gospici Lucija Gabršček, Anica Leban in gosp. Ant. Porekar.

6. Učit. društvo kotara Volosko: gg. Avgust Rajčič, Ivan Nekerman.

7. Učit. društvo za celjski in laški okraj: gg. Franc Brinar, Anton Petriček, Jernej Troha, namestnikom: gg. Ant. Gnus, Armin Gradišnik, Rad. Knaflič.

8. Savinjsko učit. društvo: gg. Josip Vidic, Ivan Zotter.

9. Slovensko učit. društvo v Ljubljani: Jak. Dimnik, Al. Keelj.

10. Učit. društvo za št. lenartski okraj: gg. Šimon Ješovnik in Feliks Škerjanc.

11. Učit. društvo za mariborsko okolico: gspdc. Marija Turk in gg. Fr. Pirkmaier, Avguštin Hauptman, Martin Lesjak.

12. Šaleško učit. društvo: gosp. Jos. Kranjc.

13. Učiteljsko društvo za goriški okraj: gospice: Ern. Schaup, Alojzija Bavcon, Kristina Doljak; gg. Fran Vodopivec, Tom. Jug, Amb. Poniz, Ant. Bajc, Mat. Lovrenčič, Pet. Medvešček.

14. Litijsko učit. društvo: gg. Iv. Jeglič, Fr. Slanc.

15. Učit. društvo gornjegraško: gosp. Drag. Jeranko.

16. Učit. društvo šolskega okraja Konjice: gosp. Franc Brinar.

17. Tolminsko učit. društvo: gg. Iv. Krajnik, Ferd. Gabršček, And. Vertovec, Jos. Kenda.

18. Društvo učiteljev in šolskih prijateljev za šolski okraj Kamnik: gg. Janko Toman, Ljudevit Stiasny.

19. Društvo učiteljev in šolskih prijateljev okraja Logaškega: gg. Pet. Repič, Janko Leban, Mih. Kabaj, Lavr. Perko.

\* \* \*

Za glavni zbor oglasilo še je „Učiteljsko društvo za mariborsko okolico“ to-le vprašanje: „O preosnovi naših ljudsko-šolskih čitank“. Poročevalec M. J. Nerat.

### Stavki:

Ker ima čitanka služiti I. jezikovnemu pouku i. s. 1. umevanju jezika: a) po vsebini, b) po obliki (gledé na slovnico). 2. uporabljanju jezika; a) pri ustmenem, b) pri pismenem izražanju in II. blaženju srca 1. v nravnem (etičnem) in 2. v leposlovnem (esthetičnem) oziru, je pri preosnovi

1. opusti navadno razdelitev čitank v nraven in realen del.

2. Da izvršuje čitanka svojo nalogo z ozirom na jezikovni pouk, mora se zahtevati: a) do bodi vsako berilo po obliki in vsebini popolnoma brez hib, b) Jezik beril bodi primeren izurjenosti učencev dotične stopnje v jeziku, tako da se na napredujočih stopnjah tudi na jezikovno stran zahteva več od učencev. c) Da je mogoče, opirati se pri

spisji na čitanko, obsegaj čitanka tudi vzorce raznih izraževalnih oblik, ki se obravnavajo na dotični stopnji pri spistem pouku.

3. Gledé na bralno snov naj se ozirajo berila na tvarino, katero morajo učenci znati na dotični stopnji in na njih duševno zrelost.

4. Berilo je preiskati po njih нравni in lepoznavski vrednosti.

5. Vsa samo poučljiva berila realistiške vsebine je izločiti in nadomestiti jih s takimi, ki oživljajo realni pouk, vzbujajo domišljijo, delajo predmet zanimljiv in blažijo sree.

6. Pri izbiranju beril ozirati se je zlasti na taka, ki se nanašajo na avstrijske razmere, ako so dovršena, in jih je zajemati po možnosti iz zaklada narodnega slovstva.

Stavki k vprašanju: „O preosnovi učnih knjig za slov. ljud. šole“. Poročevalec P. Medvešček.

1. Učne knjige so najvažnejše učilo.

2. Sedanje učne knjige so potrebne preosnove.

3. Preosnova naj se izvrši po ljudsko-šolskem učiteljstvu.

4. Posamezne knjige naj odgovarjajo zmožnostim otrok, katerim so namenjene gledé na jezik in vsebino, učnim načrtom posameznih slov. pokrajin in uredbi naših šol — torej:

a) Potrebno je petero Beril, katera naj obsegajo: leposlovo tvarino, nazorni nauk ali realije in slovnico sè spisjem.

b) Gledé na jezik: naj prevagujejo v Prvem in Drugem B. goli stavki, v Tretjem B. razširjeni, v Četrtem B. zloženi stavki.

c) Gledé na realije odgovarjajo sedanja B. v prirod znanskem delu povoljno; nikakor ne v zemljepisno-zgodovinskem delu, kjer naj velja načelo: od znanega do neznanega in zgodovinske slike naj se naslanjajo na zemljepis.

č) Gledé na Računice je „Zaveza“ že izrekla svoje mnenje, sicer pa naj se vse Računice strinjajo z učnimi načrti gledé na oblikoslovje. Številke v Prvej R. naj bodo večje.

d) Gledé na knjige za veronauk veljaj četrti stavek.

5. Vse učne knjige naj izidejo v c. kr. zalogi šolskih knjig.

6. Večino tvarine naj se vzame iz sedanjih knjig.

Za glavni zbor so oglašene nastopne resolucije:

Učit. društvo za ormoški okraj: Radi počitnic za ljudske šole in resolucijo o „Lavtarjevih računicah.“

Logaško učit. društvo: gledé na pošiljatev učiteljskih plač in o napravi slovenskih zemljevidov za slov. ljudske šole.

**Predsedništvo „Zaveze slovenskih učit. društev“**

v Dol. Logatci, 6. avgusta 1894.

I. Šega,  
t. č. tajnik.

V. Ribnikar,  
t. č. predsednik.

## Prirodopisni pouk v jednorazrednicah.

(Pišeta ravnatelj Henrik Schreiner in prof. J. Koprivnik.)

(Dalje od štev. 10.)

### Afrika in otok Madagasker.

#### 1. Lega.

Afrika ima blizoma podobo trikotnika in leži na obeh straneh ravnika večidel o vročem pasu. Na severu sega nekaj (peščenina Sahara, Egiptet in Severno pomorje) prek

severni obratnik, isto tako na jugu, čez južni obratnik (južni del puščave Kalahari pa kapska stopnjevin). Odkar je prodrena sušeska ožina in zgraden preliv, obdaja jo od vseh strani voda: na severu Srednjezemsko, na zahodu Atlantsko, na vzhodu Rudeče in Indijsko morje. Največi in najznamenitejši izmed atriških otokov je otok Madagasker na vzhodni strani v Indijskem morji, v Atlantskem morji so najbolj znani Kanarski pa Kapverdski otoki.

## 2. Podnebje.

Vsled svoje vroče lege v vročem pasu in radi pičle porazne izobrazbe je Afrika najbolj vroča zemljina. Seveda imajo razni deli z lo različno podnebje. Ob ravniku (do 18° sev. širine in do 20° juž. širine) je pas tropiškega deža, kjer je vse leto obilo podnebne mokrote. Ko je pri nas zima, dežuje na severnem delu pasa močnejše, a na južnem slabše, kadar pa imamo pri nas poletje, je na severnem delu pasa več deža, a manje na severnem. Dež spremljata navadno blisk in grom. V pasu tropiškega deža vročina ni presilna. Na obeh straneh pasa tropiškega deža (od 18—31° sev. širine in od 20—31° juž. širine) leže brezdežne, t. j. tiste pokrajine, po katerih ni nič deža. Zato je tod silna vročina in strašna suša, do 40° v senci, noči so pa zopet hladne, mnogokrat do 0°. Na severu spada v brezdežni pas puščava Sáhara, na jugu puščava Kalahari. Skrajni severni (severno pomorje) in skrajni južni del (Kaplanska stopnjevin) sta zopet v pasu deža in sicer zimskega deža. Po severnem pomorju gre dež v mesecih od novembra do februarja, po Kaplandiji od majnika do avgusta. Čeravno pa je podnebje odvisno v prvi vrsti od zemeljske širine, je še razen nje več drugih činiteljev (lega nad morjem, kakšna večja voda v obližji i. dr.), ki določujejo podnebje. Zato tudi v Afriki ni v istem pasu širokosti povsodi jednako podnebje. Sáhara, Sudan in Egipt so v istem (brezdežnem) pasu, pa kakšen razloček v njihovem podnebj!

## 3. Prebivalstvo.

Prebivalci v Afriki kažejo veliko različnost med seboj in pripadajo raznim plemenom človeškim. Po Egiptu, Abasiniji, Berberiji in Sáhari bivajo večinoma narodi kavkaškega plemena. Po veri so največ mohamedanci, nekaj je židov, malo katoličanov. Po Sudanu in severnem delu srednje Afrike so Sudanski zamorci, po južnem delu srednje Afrike Bantuzamorci. V jugozapadnem delu (od reke Kunen naprej) stanujejo rujavopolti Bušmanci in Hotentoti, po madagaškem otoku pa Malajci. Po obali je naseljenih mnogo Evropejcev.

**Zamorsko pleme človeka.** Zamorci so navadno visoke rasti, vedno s temno, redkokedaj s popolnoma črno poltjo. Čelo jim je poševno, glava v temenu nategnena, zgornja čelust je velika, isto tako spodnja, nos je nizek in širok, ustnice so debele, zobi stojé nekoliko naprej, lasi so kratki in kodravi, brada je redka. Zamorškemu plemenu se pripisuje nadarjenost, a na nizki stopinji izobrazbe je, celo človekojedi se še nahajajo med njimi. Vsi so še pogani. Živé se največ z lovom, nekaj je pastirjev, nekateri rodi tržijo z drugimi narodi in prodajajo zmirom še tudi ljudi.

## 4. Rastlinstvo sploh.

Rastlinstvo vsakega kraja, vsake pokrajine, vsake dežele, vsakega dela sveta je odvisno od podnebja. Kakor pa je po raznih delih Afrike različno podnebje, tako različno je tod tudi rastlinstvo. Po severnem primorju je podobno rastlinstvu, kakor ga nahajamo po španskem, laškem in grškem polotoku. (Oljka, pomarančevce, citronovec, figovec, granatovec, rožičevce, murva, žlahtna lavorika, oleander, mirta, primorski bor, rudeče brinje, vinska trta, bodičasto grmovje, (ilex), bodičasta zeljišča (opuntia, agave, artičoki) mnoge gomoljnice in čebuljnice). Po Sáhari in puščavi Kalahari ni skoraj nič



rastlin, le saharske oaze z vlažno zemljo so poraščene ter lepo zelene. Po srednji Afriki se razprostirajo orjaški gozdi tropičnega drevja; kjer pa so pretrgani, nahajajo se tropiške stepe. Kaplandija ima svoje posebno rastlinstvo, v katerem se zlasti odlikujejo vresnice, pelagonije, suhe rože, (imortele), značilne čebulnice in gomolnice, drevesaste mlečnice in košarice, cikadeje i. dr.

## 5. Afriški pragozd.

### a) Njegovo rastlinstvo.

Pragozde ali prvotne gozde imenujemo takšne, v katerih drevesa starosti padajo, kodar se naraščaj sam zaploja in kam še ni presegla človeška roka. Pri nas jih je že malo. Nahajajo se še v češki Šumavi in v Karpatih. Na Pohorji so še bili pred kakimi 30 leti. Naši gozdi so ali listovi, iglovi ali listovi in iglovi. Afriški le listovi, ker Afrika nima skoraj nič iglovcev. Mnogi naših gozdov so gosti in temni in drevesa sezajo s svojimi vrhi visoko pod nebo. Pa afriški pragozd je v vsakem obziru bolj velikansk. Na tujega opazovalca napravi nepopisljivo mogočen vtis. Drevesa po afriškem pragozdu so debela kakor polovnjak, kakor četrtinjak in še debelejša, ali pa so tanka in vitka ter ravna kakor sveča. Vejata drevesa stezajo veje daleč od sebe, njih vrhi se vzdigajo visoko na kviško. Najmočnejša izmed vsega vejatega drevja je adansonija ali opični kruhovec. Ona je tisto drevo, katero se ponaša s toliko tolstimi debli. Poleg vejatih adansonij in med njimi stojé drevesa brez vej. Njih debela spominjajo na zelo visoke kamene stebre. Ravna so kakor sveča, spodaj in zgoraj navadno tanjša, a na sredi napeta. Na koncu nosé redek vršič dolgih listov. To so palme. Srednje in nižje višine zavzemajo akacije, mimoze, drevesaste lijane in drugo listnato drevje. Pritličje napolnjuje vsakovrstno grmovje, vso polno trnja in bodic. Kjer je še pa kak prazen prostorček, posedejo ga senco in vlažnost ljubeče zeljišnice in trave raznih rodov in plemen. Okoli debel se ovijajo tukaj kakor velikanske kače, tam kakor vrvi in motvozi plezajoče lijane, kuka-vice, slakovi in druge plezalke. Po svoji opori spležejo v najvišje višine drevesnih vrhov. Spenjajo se tudi od drevesa do drevesa, prepletajo vejevje, ga spletajo med seboj in delajo brez števila brvi in mostov med drevjem. Kako štedljivo je porabila priroda v pragozdu vsaki prostorček v svoj namen! Afriški pragozd je v polnem pomenu besede neprodoren. V njega ne dospé solnčni žarek, njegovih tal ne doseže kaplja iz oblakov in v njega ne pride ne večja žival, ne človek brez sekire v roki. Le po stezah in tirih, po katerih hodijo rastlinojede (žirafe, antilope, nosorogi, sloni) skoz pragozde h potokom, rekam in jezerom pit in zverine na lov, stopiti moreš globeje v temno goščavo z zaduhlim vlažnim zrakom.

Ko nastopijo pri nas hladni jesenski dnevi, začne naš gozd spreminjati svojo zeleno barvo. Listje orudi, orumeni ali orjavi. Gozd postane pisan kakor livada po leti in to je prvo znamenje, da se je jelo drevje pripravljati za zimo. Pripiše še krivec, slana pade in konec je poletnemu življenju. Listje se osiplje, plodovi popadajo na tla in drevje stoji golo, kakor da bi bilo suho.

Jednako mrazu in slani pri nas, upljivata na afriški pragozd vročina in suša. Ko po tamošnjih krajih redkeje gre dež, ko se osušita zemlja in zrak in ko pritisne vročina, odbije drevje v pragozdu svojo zeleno okraso ter nastopi dobo mirovanja.

Kakor se pa pri nas po zimskem počitku omladi pomladi gozd, cveti in nastavi plodove, tako oživi tudi v tropičnem gozdu rast, ko se je povrnil čas obilnejega deža in sta odjenjali vročina in suša. Drevje in grmovje poganja mladike, se okraši s tisočerm cvetjem in zaplodi sad in seme.

Ko je pri nas meseca decembra priroda v trdnem zimskem spanji, ko pokriva debel sneg hribe in doline in ko se ravno pripravljamo na vesele božične praznike, stoji afriški pragozd na severni strani ravnika v svoji polni krasoti.

### Adansonija ali opični kruhovec.

Opični kruhovec je značilno drevo afriškega prazgoda. Košat je ter kakih 48m visok, a v vseh svojih delih orjak. Njegovo deblo je debelo kakor stolp (meri 6–9m v premeru), iz debela prihajajoče veje kakor debel hrast, više veje kakor gaber, vejice kakor močna leska in mladike, kakor staro trsje. Listje je široko ter razdeljeno kakor prsti na roki; belo cvetje se gledé na velikost lahko meri z vrtno rožo; plodovi visé na dolgih pecljih in spominjajo na podolgovate buče srednje debelosti. Sočnata strženevina v plodovih je afriškim zamorcem slastna jed. Gasi jim žejo in jih hkrati nasiča. Dupla v starih deblih dajejo zamorcem zavetje in stanovanje. V enem samem bivata včasih po dve rodbini.

#### b) Živalstvo v afriškem pragozdu.

Velikanski afrikanski pragozd je bivališče mnogovrstnemu, posebnemu, deloma čudnemu in prečudnemu živalstvu.

Čede neokretnih slonov, divjih kapskih bivolov, suhonogih antilop, potem družbe okornih nosorogov, visokonogih in visokovratnih žiraf, ostadnih bradavičarskih prešičev prehajajo in prekoračijo po svojih stezah in potih temne pragozdne goščave ter se pasejo ali objedajo drevje in grmovje. Njim sledé in je zalezujejo mogočni lev, krvoločni leopard, lisasta hijena, hijenski (lisasti) pes, dolgouha lisica in drugi roparji. Ob robih gozdov in po stepah med gozdi opazuje potovalec (ob južnih delih) cebre, kvage in divje osle. Ob zgornjem Nilu in nilskih jezerih živita odurni povodni konj pa nilski krokodil. Po skalovitih krajih srednje Afrike bivajo psoglavi mandrili in pavijani, po Gvineji velikanska četvero-ročca gorila in šimpans. Pa še mnogo drugih, toda manjših opic je po gozdih srednje in južne Afrike. Le-te pležejo — kakor gorila in šimpans — po drevji in se hranijo z mladimi tiči, jajci, vsakovrstnimi žuželkami in plodovi. Otok Madagasker se posebno odlikuje z velikoočimi poluopicami, katerih je tamo več vrst. Vse so ponočne, lene in počasne živali.

Ptičev je afriški pragozd prebogat. Ob rekah in jezerih se prehajajo trope visokocapeligastih močvirnikov, po vodi plavajo družbe širokoplečastih plavaric, po drevji pa je vse živo lahkokrilatih sokolov, pisanih žoln, zelenih papig, vitkih kukavic, nežnih golobov in raznovrstnih pevk, da ni konca in kraja njihovega čivkanja, žvižganja, žvrgolenja, kavkanja, krokanja, krohotanja, bobnanja, bevkjanja in mevkjanja.

Po tleh plaze razne kače, strupene in brezstrupne, po lužah žive kričeče žabe in čudna močvirna riba, ki je na pol krkon, na pol pa riba. Pokrita je z luskami, ima trakaste plavute in dvojna dihala: pluča in skрге. Žre pa žabe, ribe in žuželke. Kadar zmanjka po lužah vode, zarije se v blato in diha s plučí.

Žuželk raznih vrst, pajekov, ščipavcev (škorpijonov), suhih večerij in druge takšne golazni tudi ne manjka po afriškem pragozdu. Veliki metulji živih in krasnih barv obkrožajo dišeče cvetje po drevji in grmovji, bliščeči brošči — med njimi pravi orjaki — brenče po zraku, različni kozokrileci preiskujejo cvetice in srkajo iz njih sladko strd, skrzati in kobilice cvrče in škripljejo — zlasti po noči — po vejah in travi, da bi človek kar oglušel. Pravi ponočnjaki pa so komarji (moskitos), kresnice, ščipavci, pajeki, suhe večerje in strige. Komarji se vzdignejo, kakor hitro zatone solnce, v brezštevilnih trumah iz močvirij, kjer so se porodili in kjer predremljejo dan, in zasledujejo ljudi in živino. Kamurkoli se podaš, komarji te ne zgreše. Najdejo te, če se vržeš na golo zemljo, ali če se skriješ v gosto travo, v grmovje, ali med drevje. Pikajo in kri pijejo sicer le samice (samki se hranijo z rastlinskimi sokovi) pa že one dosti prizadenejo človeku in živini. Kjer komar zbode, uname se koža in nateče, oteklina pa silno srbi, peče in žge. Pogostoma se še pridružijo oteklinam prav nevarne kožne bolezni, da živina pada,

ljudje pa umirajo za njimi. Domačini se zarivajo v blato, da se branijo nadležnih moskitov, mnogokrat pa tudi pobegnejo s krajev, kjer je preveč te živadi. Potujoči Evropeji se navadno zavijajo v debelo obleko, da jim ne pridejo komarji do kože. Kresnice se tudi zbudé, kakor hitro postane mrak. Žareče živalice prekrizujejo na vse strani zrak, tudi med moskiti, kakor da bi jim hotele svetiti, ko iščejo svoje žrtve. Po tleh lazijo po noči visokonogi pajeki, hobotne suhe večerje, krivorepi ščipavci in hitre strige. Vsa tagolazen se kaj rada približa ognju, okoli katerega počivajo trudni potovalci in jih spremljevalci, srednjeafriški domačini. Pozabiti ne smem termitov, katerih nikjer ni toliko, kakor po Afriki. Naseljujejo se ob robih gozdov in po goličavah in živé skupno kakor mravlje ali v drevji, katero mnogovrstno izotlijo, ali v podzemeljskih okroglim stolpom podobnih, včasih do 5m visokih termitnikih, katere so naredili iz gline in peska ter tvarino tako trdno zlepi s svojimi slinami, da trmitnik komaj s sekiro razbiješ. Samice in samei imajo krila, pa le tako dolgo ko se roje, potem jim krila odpadejo, jednako našim mravljam. Razen samic in samcev se še v termitniku nahajajo manjši delavci in „vojaki“. Oboji so nerazvite samice in nimajo kril. Delavcem so izročena vsa opravila v naselbini, a debeloglavi vojaki branijo s svojimi močnimi čeljustmi naselbino. Mladi termiti, katerih ob določenem času vse gomezi po termitniku, so beli, zato so tudi dobili trmiti ime „belo mravlje“. Ako se ugnezdijo termiti v kaki hiši ali ladji, so lahko zelo škodljivi in celo nevarni, kjer vse prevrtajo in izotlijo znotraj bruna, tramove, leseno orodje, posodo in druge lesene reči. V cesarski vrt v Schönbrunnu pri Dunaji so zanesli iz Braziliije drobnega termitka, kateri živi po lesovju tamošnjih cvetličnjakov. Vrtnarji so si že mnogo prizadevali, da bi zatrli tujega škodljivca pa ves trud je zastonj.

Termiti imajo mnogo sovražnikov. Žrejo jih kapsko prase, velikoluski luskavec in drugi majhni sesavci. Pa tudi mnogi ptiči jih zobljejo. Vrh tega jih lové kuščarji martinčki in žabe. Napadajo jih dalje mravlje, hrošči brzei in kratkokrilci, muhe grabežnice, strige, ščipavci, pajeki in mnoge ropne ličinki. Zamorci jih nabirajo ter v ponvah pražijo, kakor mi drobno zrezano meso. Dober tek!\*

(Dalje sledi.)

## Naše ljudsko šolstvo v letošnji proračunski razpravi.

(Konec.)

Poslanec gospod Fran Robič je v poslanski zbornici dne 27. aprila t. l. govoril:

Gospoda moja! Zadnji čas se govori o osnovi tretjega učiteljišča na Štajerskem. Jaz sem s tem popolnoma zadovoljen, ali vendar bi opozoril na to, da se naj osnuje učiteljišče v kakem kraju, kjer je upanje, da bode primerno obiskovano (Prav res!), in tega upanja na Gor. Štajerskem gotovo ni. V tem oziru že imamo skušnje. (Prav res!)

Ker sem že pri učiteljiščih, omenil bi tudi, da učiteljišče v Mariboru nima svojega poslopja, in nadejam se, da se kmalu ta nedostatek odpravi z zgradbo lastnega poslopja.

Nadalje bi opozoril Njega eksccelenco gospoda naučnega ministra na šolski in

učni red z dne 20. avgusta 1870. Ta je še vedno začasen. Mislim, da po 13letni praksi bi se pa že mogel izdati definitiven. Sploh mislim, da bode treba pregledati in predelati šolski in učni red. Ta je v raznih ozirih s poznejšimi odredbami dobil luknje, da, nekatere določbe so vsled državnega šolskega zakona iz leta 1883. sploh brez pomena ostale. Zatorej je popolnoma v interesu ljudskega šolstva, če se izda definitiven šolski in učni red; pri tej priložnosti bi se lahko določilo število učnih ur za učitelje na ljudskih šolah. Meščanska šola spada vsekako v vrsto ljudskih šol, ali je vendar trdo, ako se od meščanskega učitelja zahteva ravno toliko učnih ur, kakor od ljudsko-šolskega. Pre-



hudo je, če je štajerski deželni šolski svet pomnožil to število ur na 30 na teden.

Razmere pri meščanski šoli so vendar drugačne. Že popravljanje nalog, oskrbovanje učnih zbirk, strokovni pouk sploh zahteva intenzivnejšega dela; zaradi tega bi bilo prav, da bi se število tako uredilo, da bi se držali srede mej ljudsko in srednjo šolo, kakor je stvar že urejena na Dunaji. Jedenkrat sem že opozoril, da so dekleta na meščanskih šolah preobložena, potrebno bode omejiti tedensko število ur za dekleta na meščanskih šolah. Na dekliških meščanskih šolah je na teden po 30, da celó 32 ur; tukaj se pač preveč zahteva, od nežnega dekliškega telesa, če se zahteva, da je, recimo, po šest ur na dan v isti sobi. Saj vidimo, da se še odrasli ljudje morajo napenjati, ako hočejo biti mirni več ur v jednom in istem prostoru dan na dan.

Dekleta, kakor sploh mladina, se hočejo bolj gibati, nego odrasčenci. Pa so tudi posledice jako žalostne. Že opetovano sem naglašal, da dekleta ostajajo navadno slaba, kakor je o svojem času drastično dokazal profesor Billroth, v mnogih slučajih se redno ne razvije hrbtenica. Prosim torej odpomoči v tem oziru od učne uprave.

Jako me je zadovoljil izrek Njega ekscelence gospoda učnega ministra, katerega je izustil v učnem odseku, da se morajo otroci v ljudski šoli učiti v materinščini.

Nadejamo se, da Njega ekscelenca to načelo praktično uveljavi.

Na Koroškem in v južnem delu Štajerske še sedaj ne velja in se mora v tem oziru kaj premeniti. Vsak človek ima prirojeno pravico do materinščine in država ima dolžnost, za to skrbeti, da se to dobro utemeljno pravo otroku varuje, da se torej v ljudski šoli poučuje v materinščini. (Dobro! Dobro!)

Gospoda moja, nikdar ne bomo pustili naše zahteve, da bodi v ljudski šoli materinščina učni jezik, vzlic vsem ustavljam, se težavam bomo vedno zahtevali z vso doslednostjo in odločnostjo, kar nam gre po zdravih pedagoških načelih in pa po zakonu. (Prav dobro!)

Najvišje pedagoško načelo se vendar glasi: poučuj naravi primerno! To se vendar ne pravi drugzega, kakor: zidaj na to, kar je že tukaj, na posebnosti otrokove! Je-li mogoče, da bi se pouk in odgoja prav umerila posebnostnim otrok. (Prav res!)

Pa ne le nepedagoško, temveč tudi nepolitično je, narodu jemati materni jezik. (Tako je!)

Jezika se drže vera, prav in šega. Če se usiljuje tuj jezik, zgubljeni se mora živost verskega predstavljenja, naravi in šege.

In vendar se smatra ljudska šola na Koroškem v onih delih dežele, koder bivajo Slovenci, samo za učilnico in vtepovalnico tujega jezika. (Tako je!)

Da pri takih razmerah sploh ni mogoč uspešen pouk, zlasti ne pouk v veronauku, to je jasno. V takih šolah se glavna naloga ljudskih šol, versko-nravna vzgoja, doseči ne more.

Kako je mogoč uspešen pouk v veronauku, ako otroci v materinščini še čitati in pisati ne znajo, kakor je to povsod v slovenskih delih Koroške in ne redko na Dolenjem Štajerskem.

V času, ko se vedno bolj kaže razuzdanost in nepokorščina, vedno bolj naglašja prevrat družbinega reda, bi se posebno moralo gledati na versko-nravno nalogo šole. (Dobro!)

To je pa le mogoče, ako se v ljudski šoli v materinščini poučuje.

Nisem proti učenju nemščine ondu, kjer jo zahtevajo razmere, na pr. ob jezikovni meji, ali to naj se godi o pravem času in na razumen način.

Nemški pedagog Diesterweg — in temu bodo verjeli morda tudi nemški nacionalci — pravi o tem:

„Pouk v tujem jeziku se sme še le začeti, ko se je materinščina toliko utrdila v duhu otrokovem, da se razvoj mišljenja in jezika več ne ovira in moti, ako zraven pride nov jezik.“ (Čujte! Čujte!) In drugi, še slavnější pedagog, pravi: „Učence neiti tujega jezika, dokler popolnoma ne zna materinščine, je ravno tako, kakor bi kdo



učil jezdit sina, ko še hoditi ne zna". (Veselost.)

Gospoda moja! Že v lanski šolski debati sem omenjal peticij slovenskega naroda v Trstu in Gorici za osnovo slovenskih ljudskih šol in prosil učno upravo, da nakloni tej stvari vso svojo pozornost. Peticije so utemeljene v zakonu in prosilci imajo popolno pravico zahtevati, da se njih želji ustreže. Ko se je v budgetnem odseku sklenila resolucija, ki se glasi: „C. kr. vlada se pozivlje, da obrača vso pozornost ljudskemu šolstvu na Primorskem in zlasti skrbi, da se izvede zakonita določba, da se vsem otrokom, ki so dolžni obiskovati šolo, omogoči ponk v materinščini po učiteljih za to zmožnih, tako za gotovo upamo, da bode vlada skrbela, da se na Primorskem izvedo zakoni za slovensko, cesarju zvesto prebivalstvo“. (Odobrovanje.)

Gospoda moja, mi čutimo, da se dosledno in sistematično prezira v učnem oziru na Koroškem in Dolenjem Štajerskem slovenski narod, da ne more doseči pravice.

Opozarjam, ne gledé na Koroško, na to, da je na Štajerskem nad 400.000 Slovencev, pa nimajo nobednega zastopnika v deželnem odboru in v deželnem šolskem svetu.

Odkritosrčno obžalujem, da se je tudi na Štajerskem razvilo narodno nasprotje in preneslo v socialno življenje, katero nasprotje škoduje tudi gospodarskemu življenju. (Tako je!) Odkritosrčno želim, da bi mi Slovenci z nemškimi sodržavljani v miru živeli; ali štajerski Nemci morajo se sprijazniti z mislijo, da je v zeleni Štajerski nad jedno tretjino prebivalstva slovenskega, ne smejo ovirati našega prizadevanja, da pravno in gmočno povzdignemo svoj narod.

Gospoda moja! Če pomislimo, kako stališče so zavzeli nemški nacijonali v Celjski zadevi, moramo pač tako upanje vedno bolj zgubljati. Kako je besnel po-

slanec dr. Foregger na razprave z jasnega in stvarnega stališča gospoda Šukljeja! In kako neukusno se je širokoustil poslanec pl. Hoffmann, ko je mirno stvar naslikal dr. Vošnjak.

Ta gospod poslanec sklicuje se na informacije, katere je bajè dobil iz dobrega vira, da sedaj v slovenskih ljudskih šolah napravlja otrokom velike težave novoslovenski pismeni jezik, ki se jako razlikuje od domačega pismenega jezika. Gospod poslanec naj se le pomiri! Mnogo let sem imel čast, ogledavati čisto nemške ljudske šole in odkritosrčno priznavam, da spomin na to mi je še danes jako prijeten, in to tem bolj, ker so mi nemški učitelji, s katerimi sem nekda uradno občeval, svoje zaupanje in prijaznost ohranili do današnjega dne.

Pa to sem v vseh nemških nižjih šolah opazil, da narečje, s katerim vstopijo nemški otroci v šolo, se od pismenega jezika bolj razlikuje, nego je to pri slovenskih otrocih.

Gospod poslanec mi torej ne bode zameril, ako se ne vpušcam v daljše razprave njegove, ki so v popolnem nasprotju z dejanskimi razmerami.

Vse vprašanje se je od nasprotne stranke obravnavalo le s strankarskega in agitatoričnega stališča, in sicer na način, kakor bi se z dovolitvijo neznatne ali pravične zahteve omajali temelji države, na način, ki očitno kaže znamenja smešnosti in torej ne zasluži, da bi ga natančneje ocenjeval.

Gospoda moja, konečno izjavljam, da mi zaupamo gospodu učnemu ministru, in to tem bolj, ker je on kot glavno načelo proglasil dolžnost vlade, skrbeti za kulturne potrebe vseh narodov države. Nadejamo se, da Njega ekscelenca uveljavi in izvede ta načrt. Potem si bode postavil spomenik na poprišču avstrijske učne uprave, kakor si je postavil njegov rojak neminljiv spomenik z urenjem avstrijskih financ. (Odobrovanje.)

### Sitni nasledki slabega šolskega obiskovanja.

(Dopis iz Braslovč).

Postava z dne 14. maja 1869 zahteva v § 20., 21. in 24., da stariši in njih na-

mestniki morajo svoje otroke od spolnega 6. do spolnjenega 14. leta v šolo po-

šiljati. Ti paragrafi pa se na deželi le redkokrat, nepopolno ali pa celo ne izpolnjujejo; to pa ovira zopet izpolnjevanje drugih paragrafov v postavi, kateri so popolnoma odvisni od teh.

Stariši in gospodarji, ki otroke pred izpolnjenim 14. letom v službo jemljejo, se na vse mogoče načine protivijo izpeljavi te postave. Pri nas so le redki slučajji, da bi kak otrok popolnoma zadostil tem zahtevam in tudi če se odračunijo oproščenci po naredbi z dne 8. junija 1883.

Z dopolnjenim 6. letom pri nas niti tretjina otrok ne vstopi v šolo, ker so večinoma še preslabi: duševno in telesno niso dosti razviti, ali so predaleč od šole. v hribovitem Dobrovlji, Podvrhom, Podgorji itd. Ti pridejo še le po izpolnjenem 7. ali 8. letu. Pa še potem nekateri obiskujejo prav neredno — nerednežem, malomarnežem in mlačnežem sploh so namenjene te vrste — tako, da imajo že na konci 5. šolskega leta po več sto, (600, 700) zamud. Ko taki otroci izpolnijo 12. leto svoje dobe in so 5 ali 4 leta šolo obiskovali, hočejo pa biti oproščeni z drugimi te starosti, ki so o pravem času začeli hoditi. Tisti, ki so 6 let obiskovali in, če tudi še tako neredno, se o poletnem času oprostijo, nekateri nemarneži pa, ki še nimajo šestletne dobe za seboj, oprostijo se sami; drugi sicer obiskujejo, pa le toliko, da je ime. Oproščenci v jeseni večinoma ne pridejo več v šolo; ti se naznanjajo, opominjajo, včasih tudi kaznujejo; če že koga oblastva prisilijo, da pride v šolo parkrat pogledat, ponagajati, a o kakem napredovanju niti govora biti ne more. Pač pa taki druge v napredku ovirajo in celo zadržujejo. Učitelj jih pa tudi nobednemu obstoječih oddelkov pritegniti ne more — oni so spredaj, drugi so zadej. Med takimi sitnostimi srečno dovršijo 14. leto in dajo molče slovo za — vselej.

Taki otroci se redno naznanjajo vsakih 14 dni, po krajnem šolskem svetu se opominjajo, pa vse ne pomaga nič. To traja po pol leta, tudi celo leto in še več. Veliko dela — malo ali nič vspeha! Zakaj pa ne pošiljajo otrok v šolo ti ljudje? Stariši pridejo (le nekateri drugi tudi nič ne pridejo) nevoljni k opravičevanju s prav različnimi izgovori; ali iz vseh teh opravičevanj je največkrat spoznati „nočem“. Naj v dokaz trditve sledi nekaj takih izvirnih vzrokov. Naš Jože je že prevelik, saj bo kmalu 14 let star, noče več v šolo hoditi, ga ne spravimo več v šolo; naše dekcle ne bo več v šolo hodilo, je že dosti veliko in je že za vsako

delo; naše dekcle je šlo služiti, je ne bo več v šolo, saj je že pet let hodilo v šolo, saj že dosti zna, saj ne potrebuje več, si mora obleko in hrano samo služiti; drugi zopet — otrok je že dosti velik in močen, mora delati, pasti, otroke varovati, kako homo pa živeli, če taki otroci ne bodo delali; kaj so zdaj druge postave. Saj otrok ne pohaja okoli, doma mora delati. Ko pa so se zadnja leta nekateri vendar prepričali, da taki izgovori včas zapadejo kazni za kak goldinarček, zdaj pa v izgovore služijo največ razne bolezni otrok, starišev, bratov in sester, pa tudi pri teh izgovorih se kar hitro spozna, da je sleparstvo vmes.

Zopet drugi dajo otroka služiti na Dobrovje, v jedno do dve uri oddaljeno vas, kjer so na visokem pogorju in po dolini raztresene hiše, od koder se otroci v šolo siliti ne morejo. Pa ne le tukaj, temuč tudi iz Šentjurja pod Taborom grejo otroci služiti na Dobrovje zato, da se odtegnejo šoli.

Nekateri stariši pa pridejo v šolo ter se hočejo z učiteljem „lepo pogoditi“ zaradi šolskega obiskovanja. Moje dekcle bo hodilo dvakrat na teden, ker bo za firmo, spoved, sv. obhajilo itd., če se hočejo tako „zglihat“. Naš fant bo hodil samo dopoldne, popoldne mora pasti ali kaj drugega delati; ga zmiraj kaj potrebujemo, za nas Letušane je že dosti če otroci jedenkrat na dan pridejo v šolo. O jaz pa naši nič ne branim v šolo, naj le gre, kadar ima čas, če jo pa doma potrebujemo, mora pa delati itd.

Kaj ne, čudne razmere, pa so resnične.

Da se učitelj v takšne „pogodbe“ ne more spuščati, je umevno; a stariši ostanejo pri vsem razlaganju in podučevanju le največ pri svojem sklepu, katerega tudi spolnijo, če jih ni slučajno zadela kaka kazen za 1 goldinarček oziroma 12 ur zavora.

Skratka, paragrafi, ki zahtevajo osem, oziroma z olajšavo sedemletno šolsko obiskovanje, se ne izpolnjujejo od vseh otrok. Samo po sebi je umevno, da takšni otroci, ki tako neredno šolo obiskujejo, ne morejo v učenju napredovati. Prav radi pa takšni nemarneži pozneje šoli spodtikajo ter njej krivdo nalagajo, da se njih otroci niso kaj prida naučili.

Kakšna spričevala naj se dajo takšnim učencem in učenkam, kakor so opisani tu zgoraj?

Razgovarjalo se je o tem že pri društvenih shodih in s posameznimi skušenimi učitelji, a mnenja o tem so jako različna. Kaj pa postava o izstopu iz ljudske šole,

o odpuščenju iz šole in o spričevalih za ljudsko šolo govori?

Postava z dne 14. maja 1869 določuje v § 21., da sme otrok iz šole izstopiti le takrat, če se je ljudski šoli predpisane najpotrebnejše predmete: čitanje, pisanje in računanje naučil.

Koncem šolskega leta se sme učencem, kateri še sicer niso spolnili 14. leta, a ga spolnijo v teku prihodnjega pol leta, dovoliti „Odpustnica“, če so se ljudski šoli predpisanih predmetih popolnoma naučili.

Naredba z dne 20. julija pravi v § 30. otrokom, kateri stopijo iz dolžnosti šolskega obiskovanja, kateri so šolsko dobo dovršili, se dajo jedino le „Odpustnice-Entlassungszeugnisse“. Zraven pa takoj sledi stavek, ki pravi, da naj se tistim, ki zahtevajo, da samo potrdislo o obiskovanju ljudske šole.

Naredba z dne 20. avgusta 1870 pa določuje III. o odpuščenju iz šole § 14: Po dokončani šolski dolžnosti dobijo otroci, kateri so si najpotrebnejše nauke prisvojili „Odpustnico-Entlassungszeugnis“. Odpustnico dobijo tudi tisti, katerim je okrajno šolsko oblastvo po § 21. odstavek 3. držav. šol. postave pred popolnoma dovršeno šolsko dobo odpuščenje dovolilo. § 15. pa določuje, da se morajo tisti otroci, kateri „Odpustnice“ niso dobili, siliti, da šolo obiskujejo še po dopolnjenem 14. letu.

Tisti pa, katerih duševne in telesne zmožnosti ne dajo pričakovati, da bi po dokončani šolski dolžnosti dosegli smoter ljudske šole, naj se izroči „Odhodnica-Abgangszeugnis“.

Poznejši razglasi visokega c. kr. dežel. šol. sveta z dne 20. aprila 1892, št. 2580, z dne 2. avgusta 1892, št. 5789 in z dne 29. decembra 1892, št. 9383 obravnavajo sicer tudi odpuščenje iz ljudske šole po dovršeni šolski dobi, če so si otroci pridobili vsaj najpotrebnejše nauke predpisane ljudski šoli. Krščanski nauk, čitanje, pisanje in računanje in sicer te se zahtevi, kakor se tirjajo od otrok na višji (zadnji) stopinji ljudske šole.

Kdor pa teh naukov ni dosegel, pa se vendar onim pod §. 15. ne prišteva, naj šolo po izpolnjenem 14. letu še nadalje obiskuje.

Postave, ukazi in razglasi se naslanjajo jedino le na redno prejšnjo izvrševanje postave. Seveda bi se postava morala izpolniti v vseh paragrafi — če se pa vendar jeden ali drug paragraf ni spolnil, kako je potem zadostiti drugim?

Tu se nahajajo, pa smelo trdim, da se nahajajo po drugod tudi 1. taki, ki dospejo v višjo skupino, pa so samovoljni pol leta

ali celo leto prej nepostavno iz šole izstopili in so a) dosegli zahtevani najmanjši smoter: Krščanski nauk, čitanje, pisanje in računanje. Ali naj se takim da „Odpustnica?“<sup>1)</sup> Ali naj se v taki „Odpustnici“ vpiše datum, kedaj je otrok iz šole izstopil, ali kedaj je 14. leto spolnil in se mu od dneva izstopa, do dneva izpolnjenega 14. leta zapišejo vsi šolski dnevi kot neopravičene zamude?<sup>2)</sup> b) taki, ki vsled pogostega izostajanja iz šole niti najmanjši zahtevani smoter dosegli niso — pa iz šole so izstopili še pred 14. letom. Kaj je storiti s takimi? Ali naj se takim, če pridejo čez nekaj let, da kako spričevalo?<sup>3)</sup>

2. So tudi taki otroci, ki 14. leto dopolnijo še predno dospejo do višje (zadnje) stopinje in so a) dosegli najmanjši smoter ljudske šole, vendar pa niso spolnili 8, oziroma 7letno šolsko dobo v šoli, ampak večino te dobe so izpolnili le samo na papirji — ali naj se tudi v spričevalo vpiše, da so postavi zadostili?<sup>4)</sup> b) takšni, ki tudi najmanjšega smotra dosegli niso. Kako spričevalo naj se da takim? Ali naj se silijo, da morajo obiskovati šolo še po izpolnjenem 14. letu?<sup>5)</sup>

3. So tudi taki otroci, ki se porivajo od razreda do razreda, pa vedno neredno obiskujejo, tako, da imajo do 1000 zamud in še več, ter so a) dosegli najmanjši smoter, b) tudi tega dosegli niso. Kako spričevalo naj se da v tem slučaju?<sup>6)</sup>

V ljudskih šolah se smejo jedino rabiti Odpustnice, Odhodnice in Šolska naznanila — razglas vis. c. kr. dež. šol. sveta z dne 2. avgusta 1892, št. 5789. Nek odličen gospod se je izrazil: „Geben Sie solchen Entlassungszeugnisse mindern Grades“. To bi že bilo, ali kakšne so pa „Odpustnice-Entlassungszeugnisse minderen Grades?“ Na spričevalih Odpustnicah je na vseh jednako tiskano — zadostil postavnim terjatvam.<sup>7)</sup>

Kaj naj se da torej takim učencem? Postava za te slučaje, ki izvirajo iz nepostavnosti, nima postavnih določil.

Nahaja pa se vendar dosti enakih in podobnih slučajev ne le samo v Braslovčah, temuč tudi drugod. Nadučitelj V. Jarc.

<sup>1)</sup> Gotovo. — <sup>2)</sup> Po besedilu postavnih določb je v odpustnico vpisati vse zamude od vstopa do izpolnjenega 14. leta. — <sup>3)</sup> Takim se odpustnica ne more izročiti, preden niso položili v smislu § 14. naredbe z 20. avgusta 1870. predpisanega izpita in dokazali, da so si prisvojili minimum predpisanega znanja. — <sup>4)</sup> Seveda! — <sup>5)</sup> Gotovo! — <sup>6)</sup> Ako so dosegli smoter, seveda „odpustnico“, sicer pa se z njimi postopa po § 15. — <sup>7)</sup> „Odpustnic“ „minderen Grades“ v Avstriji nimamo. Uredn.



## Slovstvo.

### Novosti.

„Krško in Krčani“. Zgodovinske in spominke črtice. Spisal Ivan Lapajne, meščanske šole ravnatelj. Ta zanimiva knjiga šteje 147 strani in 19 ličnih podob. Akoravno je tvarina bolj lokalnega pomena, vendar bodo zgodovinske črtice o Valvazorju, Dalmatinu in Bohoriču zanimale marsikaterega omikanca. V njej opisana je tudi zgodovina in razvoj krškega mesta in meščanske šole. Pri sestavi knjige sta pisatelju pomagala tudi gg. J. Ravnikar, nadučitelj v Mokronogu in prof. J. Vrhovec v Novem mestu. Slike pa sta oskrbela gg. F. Rozman v Krškem in S. Magolič v Celji. Knjiga je poklonjena gospej Josipini Hočevarjevi. Tiskal jo je Drag. Hribar v Celji. Velja 1 gld.

—a—

„Slovenske pesmi za štiri moške glasove“. Zložil in slavnemu pevskemu društvu „Nabrežina“ udano poklonil H. Volarič. Op. 10. Tiskali J. Eberle in dr. na Dunaji.

To je naslov ličnemu, ravnokar izišlemu muzikalnemu delu izredno nadarjenega mladega našega tovariša. Delo ima na 23 straneh sledečo vsebino: 1. Eno devo bom le ljubil (besede L. Gregorčičeve); 2. Moja domovina (besede L. Gregorčičeve); 3. Zdravijca (besede A. Funtkove); 4. Razstanek (besede F. Levstikove); 5. Kviško bratje; 6. Vzvečer (besede Fr. Levstikove); 7. Bedak je! ... (besede J. Bedenekove); 8. Čolničku (besede L. Gregorčičeve); 9. Novinci (besede Krilanove); 10. Slovo; 11. Pomlad in jesen (besede Levstikove); 12. Ti

osrečiti jo hoti! (besede L. Gregorčičeve), 13. Nos, šaljivi zbor.

Premalo časa imam, da bi že danes mogel obširneje povedati in utemeljiti svoje mnenje o posamičnih točkah tega novega pojava na muzikalnem polji; morebiti storim to drugo pot. Le toliko smem trditi že danes, da se sme te nove zbirke moških četverosplov veseliti ves narod slovenski; Vsi kratki napevi so pisani v lahkem slogu, postavljeni so pravilno ter so prav melodijski, nekateri prav narodno se glaseči. Ž njimi je g. Volarič dokazal, da je — kakor Nemec pravi — izboren — „Liederkomponist“, a tudi umen pevovodja, ki vè, kakoršnih napevov nam treba.

Mili tovariši, slovenski učitelji! Sezite po tem krasnem delu! Nehvaležno bi bilo od nas, da bine podpirali nadarjenega tovariša, ki je, delo sam založivši, mnogo novcev vtaknil v nje! Ne pretiram, če pravim, da bi moralo vse slovensko učiteljstvo ponosno biti na našega Volariča, saj Volarič je skladatelj po „milosti božje!“

Skladbe se naročajo pri g. H. Volariču, učitelju v Devinu (Duino) pri Trstu.

Cena zvezku je s pošto 85 kr., kar je gotovo malo za takó lično in izbornó delo. Naročnina pošiljaj se naprej.

Gospodu skladatelju bi svetoval, da prinese k prihodnjemu zborovanju „Zaveze“ v Gorico nekaj iztisov „Slovenskih pesmij“; gotovo jih tam lahko razpeča.

Janko Leban.

## Društveni vestnik.

Sv. Križ pri Slatini. Šmarsko-rogačko učiteljsko društvo zborovalo je 19. julija v prijaznej naši dolinici. Akoravno se od tega dneva ni bilo veliko nađejati, kajti celo jutro je bilo nebo oblačno in deževno, vendar se je ob napovedanej uri zbralo v šolskem poslopji dovoljno število gg. tovarišev iz šmarskega in rogaškega okraja, da bi jim donesle kratke urice skupnega bivanja saj nekoliko razvedrila in utehe v težavnem in napornem poklicu učiteljskem.

Gospod predsednik otvori zborovanje, prijazno pozdravljajoč vse udeležence, ki se niso ustrašili slabega vremena, temveč se zbrali še v precejšnjem številu; izjavlja pozdrave g. Krajncu, nadučitelja v Slivnici, ki ob jednom opravičuje svojo odsotnost; zahvaljuje se nadalje gg. Debelaku in Krajncu, katera sta zastopala naše društvo pri lepej slavnosti „Ptuijskega učiteljskega društva“; predstavi potem g. Karl Wretzla, učitelja v Rogatcu, kot novega

uda, kojega navzoči živahno pozdravijo. Po tem se rešuje dnevni red tako-le:

1. Prečitajo se: a) zapisnik zadnjega zborovanja, ki se odobri; b) dopis „Učiteljskega društva za Celjski in Laški okraj“ objavljaajo prijazni odgovor na prejšnji dopis našega društva.

2. Prične se razgovor in posvetovanje o konferenčnih vprašanjih. Gosp. predsednik naznanja, da je naprosil g. Dreflaka, nadučitelja v Rogatcu za poročevalca o vprašanji za letošnje uradno konferenco v Ptuj: „Kako vzgajati šolsko mladino k delavnosti in zadovoljnosti z malim?“ Ker pa je g. poročevalec odsoten, prečita g. Lovrec po predlogu g. Sekirnika samo stavke o tem vprašanji.

Prične se razgovor o konferenčnih vprašanjih za „Konjiško-šmarski okraj“. Prvo vprašanje: „Gorečnost učiteljeva“ pretresovali so gg. Strmšek, Planer, Skrabl; ravno tako drugo vprašanje: „Kako naj se učna tvarina na jedno- do trirazrednicah s



splošnimi (generalnimi) olajšavami razdeli, da bodo zamogli učenci, ki so bili v poletnem tečaju oproščeni, po zimi z neoprosčenci sodelovati?" O tretjem vprašanji: „Pokaterih načelih naj se predava spíše v ljudski šoli?“ govori obširno gosp. predsednik.

3. V jedrnatih besedah povdarja nadalje gosp. predsednik važnost našega združnega življenja in kara brezbriznost nekaterikov za društvene razmere. Posebno pa vabi gg. tovariše iz rogaškega okraja k obilnej in vsakokratnej udeležbi naših zborovanj. Da bi se to lažje zgodilo, sestavil je prošnjo do okr. šol. sveta rogaškega, naj bi ta blagohotno volil ukreniti radi četrtkov, po katerih bi se gospodje iz tega okraja, ki morajo po onih dnevih počevati, zamogli udeleževati naših družbenih shodov. To prošnjo prečita in izraža upanje, da ji omenjeni okr. šolski svet tudi ustreže v vseh svojega učiteljstva. „Bog daj, da cilj nam zasijal — že v letošnjem bi leti“.

Ko je g. predsednik potem še razpoložil dve knjigi „Pedagogičnega društva“ na ogled, namreč: „Nazorni pouk v ljudski šoli“, Fran Gaberšek, in „Pouk o črtežih“, Jos. Bezljaj, zahvali se še enkrat za udeležbo in zatvori zborovanje z nado, da se septembra polnoštevilno zberemo v Šmarji. Lovrec.

**Iz Št. Pavla v Savinjski dolini.** Savinjsko učiteljsko društvo zborovalo je 28. julija t. l. v Braslovčih in ne 19., kakor je bilo prvotno namenjeno, ker je bilo tačas birmovanje po Savinjski dolini.

S prisrčnim pozdravom do navzočih otvori gosp. predsednik zborovanje izražujoč hkrati svoje veselje nad malone polnoštevilno udeležbo, — ter predstavlja ob enem g. Frana Vidica, filozofa na Dunaji kot gosta in gospodično Marico Cimperšek, učiteljico v Št. Pavlu kot novodošlega člana. Oba sta bila z živahnim „Živio“ sprejeta. Domači nadučitelj g. Jarc pa pozdravi navzoče v imenu braslovškega učiteljstva.

Prečita se potem zapisnik zadnjega zborovanja, ki se takoj overi. Potem izroči g. predsednik prisrčno zahvalo milostljivega knezoškofa, koji izreči se mu je izročilo o priliki prihoda v Št. Pavel, ko ga je predsednik škofa tudi v imenu Savinjskega učiteljskega društva pozdravil. Živio!

Dopisi: 1. Trije dopisi od okrajnega glavarstva, zadevajoč naše društvo, vzamejo se na znanje. 2. Na izjavo, da vstopi tudi Savinjsko učit. društvo kot ud k štajerskemu Lehrerbundu, — se nam od tam obljubuje, da se hoče na našo zahtevo dejansko vzdržati vseh političnih, osobito pa nacionalnih strankarstev, temveč da hoče zjedinjeno z nami delati v občini blagor in splošni prosvspreh učiteljstva.

Gledé na dopise 3. učiteljskih društev za mariborsko okolico in 4. „Popotnikovoga“ urednika, tičoča se konvikta, ozir. „Pop. koledarja“ za l. 1895. se vse potrebno ukrene.

Tretja točka dnevnega reda bila so konferenčna vprašanja, in sicer se je precej obširno razmotrivalo vprašanje: „Kako je razdeliti učno snov na šolah z generalnim oproščanjem, da zamorejo oproščenci z ostalimi neoprosčenci po zimi pouk nadaljevati?“ Gosp. Šijanec razmotriva najpopred, kako bi razdelil na dvorazrednicah učno snov iz zemljepisja, g. Zotter pak, kakó iz računstva in gosp. Sadnik, kakó bi se razdelila splošna učna snov na četirirazrednicah. Gosp. Jarc pa pripomni, da bi vsega tega ne bilo potreba; ampak od učencev bi se naj zahtevalo, da sedem let redno šolo obiskujejo, na konci tega časa pa bi naj bili zajedno oproščeni in tudi odpuščeni. Temu pritrdijo drugi, ki so vsi, kakor jeden, največji nasprotniki šolske olajšave. — Prihodnjič zboruje društvo v Št. Pavlu. Sr. P.

**Od Save.** Učiteljsko društvo za brežki in sevnjski okraj praznovalo je v četrtek, 26. julija na Vidmu 25letnico šolskih postav.

V krasno okinčanej šolski sobi zbralo se je učiteljstvo iz brežkega in sevnjskega okraja skoraj polnoštevilno. Počastil nas je tudi okrajni šolski nadzornik, profesor gospod Mihael Zavadlal in tovariša iz kozjiškega okraja, gospoda Schmidinger in Zemljic.

Društveni predsednik gosp. E. Moric otvorivši sejo izrazi svoje veselje na tako mnogobrojni udeležbi. Pozdravi okrajnega šolskega nadzornika gosp. Mihaela Zavadlala želeč, da bi nam ostal zvest duševni voditelj in svetovalec, ter da bi rad prihajal v našo sredino. Nadalje pozdravi gosta iz kozjiškega okraja, ter ostale tovariše — sotrudnike. Spominja se vrlega in delavnega uda gosp. Antona Kozole-ta, katerega nam je nemila smrt pobrala iz naše sredine ter mu zakliče: Spavaj dragi Tonic v hladni zemljici saj

Kakor zvezdice na nebu bodo se svetili,  
Ki mladino so učili.

Gospod Skalovnik, nadučitelj na Blanci nam naslika v jedernatem govoru staro šolo primerjaje jo z novo, našteva prednosti sedajne, ter nam tako razvije velikansk razvoj šole v pretečenem četrstoletju. Nove šolske postave so dovolile učitelju prosto se gibati, zbirati in snovati učiteljska društva, katera so pripomogla, da se je šola in učiteljski stan povzdignil na današnjo stopinjo. Spominja se mož, ki so orali ledino za novo šolo, ter konča svoj govor z trikratnim „Živijo“ in „Slava“ na zaščitnika šole, presvitlega vladarja, Franca Jožefa I. Tem klicem se vsi navzoči krepko pridružijo, ter navdušeno zapojejo cesarsko pesem.

Predsednik izreče v svojem, kakor tudi v imenu vseh navzočih govorniku najsrčnejšo hvalo.

Potem se jednoglasno sprejme rezolucija učiteljskega društva za okolico Gradec, gledé na učiteljske plače.

Za odposlanca k zborovanju „Zaveze“ v Gorici se izvolila jednoglasno gospoda E. Moric in F. Ravtar.

Društvu so na novo pristopili gospodične Novak, Kovačič, Šešarg in gospod Eržen, kateri se s živjoklici sprejmejo.

Ko se še predsednik zahvali rodovini Tramšek za trud, ki ga je imela z okinčanjem šole, zatvori zborovanje.

Po zborovanju podali smo se k skupnemu obedu k gospodu Podjedu.

Izmed napitnic vršecih se pri obedu naj omenim le sledeče: Gospod Moric nazdravi presvitlemu cesarju, gospod Mešiček napije gospodu okrajnemu šolskemu nadzorniku, ta pa vsemu učitelstvu vseh treh okrajev brežkega okrajnega glavarstva.

Po obedu razveseljevali smo se pri lepo donečem sviranju rajhenburske godbe, pod vodstvom gospoda Eksl-a, in pa pri milih glasovih slovenskih pesmi.

Počastili so nas gospodi tovariši iz Krškega, okrajni glavar gospod Tax pa je nas brzojavno pozdravil.

Bil je to lep dan za naše društvo, bode vsakemu udeležencu gotovo ostal v trajnem spominu. Vendar se je pa tudi pri tej slavnosti pokazala tista plevel, mlačnost, ki žali Bog še vedno vlada v naših krajih. V drugih okrajih ni najti učitelja učiteljico, ki ne bi bil (a) ud učiteljskega društva. Pri nas pa je to vse drugače. Pri nas se še vedno odtegujejo društvu iz neumljivih razlogov vrli šolniki, ki bi lahko sprožili marsikatero dobro misel pri zborovanju v prid naše mladine.

Nekateri pravijo, zdaj da stane preveč denarja, drugi zopet, da ne morejo dobiti voza itd. Zopet drugim pa drdra železniški voz pred nosom, pa ga najbrž vedno zamudijo. So pa tudi taki, ki so k slavnosti sicer prišli, a na vprašanje predsednika, ali bodo udje našega društva, odgovorili z tako odločnim „Ne“ in celo z „Nein“, kakor bi hoteli pokazati, da je to skrajna predrznost jih kaj takega vprašati. Ne vem in ne morem najti razlogov za tako ravnanje.

Pri vseh teh razmerah ni čuda, da vladajo v našem okraju tako slabe razmere, da skoraj ni najti šole, ki bi imela vse učitelje. O kedaj, kedaj se bodo vremena zjasnila?

x.

**Iz Krškega.** Občni zbor „Pedagogiškega društva“ se je o mnogobrojni udeležbi vršil 31. julija v Krškem. — Ko gospod predsednik pozdravi navzoče, poroča na kratko o društvenem delovanju. Društvo je izdalo za l. 1893. in 1894. dve knjigi, namreč „Nazorni nauk“ in „Pouk o črtežih“, katerih vsebina je tolikošna, kakor je bila vsebina dveh letnikov. V začetku prihodnjega leta izda društvo knjigo z naslovom „Razni spisi in društveno poročilo“. Gospod predsednik omenja potem tudi

raznih daril, katere je društvo prejelo od gg. ces. svetnik Murnik, prof. Pieteršnik, kanonik Rozman in od društev „Narodna šola“ v Ljubljani in Krška posojilnica. Vsem tem blagim darovalcem se izreka prisrčna društvena zahvala. Isto tako tudi gg. poverjenikom Tuma, Letnar, Porekar, Medvešček, Ribnikar, Kranjc, Kosovel, Mavrič, Gradišnik, Brezovnik, Tomšič, Grčar, Vodenik, Nekerman, Zupančič in gspdc. Wessner v Ljubljani, ki so posebno veliko udov pridobili društvu. Zlasti se odlikujejo okraji Postojina, Kamnik, Logatec, Sežana, kjer je učitelstvo skoraj polnoštevilno pristopilo „Pedagogičskemu društvu“. — Slava in hvala jim!

Razen tiskarskih stroškov, ki jih je izdalo, podarilo je društvo tudi 5 gld. „Glasbeni Matici“ v Ljubljani za Nedved-ovo darilo. Gosp. tajnik omeni med drugim dopis „Iz Kranjskega“, ki je bil napisan v 11. števil. letošnjega „Popotnika“. O tem vnela se je daljša debata, katere kratka vsebina je sledeča: „Pedagogičsko društvo“ pripozna važnost skupnega zborovanja z „Zavezo“ ali za leto to ni mogoče, ker potovanje odbornikov v daljno Gorico napravilo bi društvu veliko stroškov; društvo pa ima pri tiskarjih še toliko dolga, da mora prav skrbno štediti. Tudi je društveni namen v prvi vrsti literarno delovanje, katero se pa najbolj vrši brez hrupa. Toda pri prvi priliki vstreglo bode društvo tudi tej želji ter napravilo svoj občni zbor skupno z „Zavezo“. — To je sedaj tudi veliko lažje, ker „Zaveza“ zboruje vsako leto v drugi kronovini in ob času počitnic, tako, da se zborovanj lahko udeleže ne le vsi delegatje ampak tudi vsi bližnji učitelji dotične pokrajine. — Odbornik gosp. Lapajne obljubi, da bode to društveno stališče pojasnil tudi še ustmeno letos pri zboru „Zaveze“ v Gorici.

Gospod blagajnik poroča, da šteje društvo sedaj blizo 700 udov, od katerih je že 400 letnino plačalo, tako, da društvu za letošnje knjige primanjkuje le še 225 gld. — Račune pregledali in potrdili so gg. Bohine, Levec in Pavčič.

Volitev 10 delegatov se je tako vršila, da so se 4 udje sami oglasili, namreč gdč. Brvar in Peterlin ter gg. Lapajne in Trošt; izvolitev drugih šestih prepuštila se je odboru. \*)

Volitev odbora ni pokazala nikake spremembe, marveč ostanejo vsi prejšnji odborniki.

Konečno nabere še gospod nadučitelj J. Ravnikar 14 gld. 35 kr. za konvikt v Ljubljani. — Pri tej priliki izrekla se je tudi želja, da bi se slovensko učitelstvo pri gmotnih prizadevanjih ne cepilo po kronovinah, kajti drugače bode povsod slabo s konvikti. Ako se že ne more napraviti v Ljubljani

Odbor izbral je kot svoje delegate sledeče gg.: Slanc in Litije, Mercina iz Gorice, Kosovel iz Sežane, Medvešček iz Opatjega sela, Kante iz Sežane in Jug iz Solkana s prošnjo, da to iz „Popotnika“ na znanje vzamejo ter društvo v smislu sklepa občnega zbora zastopati blagovolijo! —

skupni tak zavod, pa naj bi se nabral skupni „učiteljski sklad“ za štipendije, ki bi te primerno delile učiteljskim sirotam in otrokom vseh slovenskih pokrajin. — To bi se pa najlažje in najbolje vršilo, ako stopi „Zaveza“ na čelo temu podjetju.

Gospod Rozman opozori navzoče na naročbo „Popotnikovega koledarja za l. 1895“.

Potem sklene zborovanje gosp. predsednik s slavo-klici na presvitlega cesarja.

Društveno zborovanje počastil je tudi odličen gost prof. dr. Glaser iz Trsta. Po zborovanju pa je udeležence občenega zbora naslikal naš amatér-fotograf gosp. Fl. Rozman. Ob 6. uri zvečer vršil se je lep koncert, ki je društvu prinesel nad 30 gl. čistega dohodka. Bodi na tem mestu izrečena vsem sodelovalcem, zlasti pa pevovodju gospodu L. Potrebinu najiskrenejša zahvala.

—a—

## Dopisi in druge vesti.

**Maribor.** (Učiteljski večer.) 11. julija imelo je učiteljstvo mariborskega, št. lenartskega in slovenjebistriškega okraja svoj skupni uradni učiteljski shod. Zborovanje trajalo je od 8. ure dopoldne in z malim presledkom opoldan do 1/27. ure zvečer. Izvršiti nam je bilo obilo dela, zato menim, da je popolnoma opravičeno, če smo si po duševnem naporu privoščili tudi malo odduška v veseli družbi. Ob 8. uri zbrali smo se torej zopet v vrtni dvorani gostilnice „Stadt Wien“, kamor nas je prijazno povabil načelnik učit. društva gosp. M. Nerat, ki nam je s tem prav ustregel; hvala mu za to! Udeležba je bila tako obilna, da se ne spominjamo take še nikoli pri jednaki priložnosti. Med navzočimi je bilo mnogo vrlih pevcev in posebno še nekaj odličnih gospodov, izvrstnih pospeševalcev šole in učiteljstva. Počastil nas je tudi tamburaški zbor mariborske čitalnice s svojim voditeljem Mirko Nerat-om in nas je ves večer razveseljeval s sviranjem v srca segajočih narodnih skladb.

Ko se je družba nastanila, oglasi se prireditelj večera gospod M. Nerat, pozdravi navzoče in izraža posebno zadovoljnost, da je s svojimi vabilom dosegel tako lep uspeh. Veseli se tega posebno še zato, ker je med zbranimi imeniten gospod, iskren prijatelj učiteljev in šole, vzvišen po svojem značaju in po svoji veliki učenosti in neutrudljiv v svoji delavnosti. Imeniten večer pa obhajajo zbrani, njemu iz srca vdani, posebno še zato, ker on obhaja drugi dan, t. j. 12. t. m. svoj veseli god. Govornik ni še imena izrekel, že je vstalo vse navdušeno, in ko izreče: Bog nam živi mnogo leta gosp. Henrika Schreinerja! zadoni jednoglasno po velikej dvorani trikratni navdušeni „Živio!“, isto tudi njegovej ljubeznivej gospej soprogi, ki je zraven njega sedela. S tem se je začelo živo, veselo gibanje med zbranimi. Zadonela je prekrasna pesem, da nam je srce igralo in da so nam bila prsa pretesna. In ko pesem neha, zadoni tamburaška godba tako milo a mogočno, da jo vsak, ki ima kolikaj čuta do godbe, kakor očaran, posluša. Velečastnomili značaj slovanske godbe in pesmi poslušalca silno vnema, da jo želi poslušati zopet in zopet. Ko so neutrudljivi, priljubljeni tamburaši prenehali, pa ploskanje ni hotelo nehati, in tako so bili mnogokrat prisiljeni, da so nam še zaigrali.

Gospod ravnatelj zahvali potem g. predgovornika z lepimi v srce segajočimi besedami, katerim h koncu pristavi, da je bil, je in bode vselej prijatelj učiteljskega stanu; v dokaz temu, da rad zahaja med učitelje in z veseljem deluje z njimi v prid šole in učiteljskega stanu.

Se vé, da so se te besede sprejele z živim odobravanjem. Gospod nadučitelj Ern. Tribnik napije c. kr. okrajnemu šol. nadzorniku gospodu dr. Janku Bezjaku, katerega tudi vsi učitelji ljubijo in visoko spoštujejo. Vsak, ki je imel le jedenkrat priliko z njim občevati in v družbi se z njim veseliti, je gotovo takoj čutil, kakor mu prija ves njegov značaj — nja duhovitost, učenost, odločnost, delavnost in blago srce za narod in domovino. In — kdor ima srce za lepo petje, ljubi tudi še zaradi tega izvrstnega, posebno čvrstega pevca gospoda dra. Janko Bezjaka, ki je vselej prvi med pevci, tam kjer se pošteno poje. Gospod doktor odgovoril je na to prav zanimivo: Kot mladi profesor imel je za svojo bodočnost drugi načrt. Naključje ga je prineslo na mariborsko učiteljsko in tu se je sprijaznil z blagim gospodom navzočim ravnateljem, kateri ga je pregovoril, da je ostal na učiteljski. Sedaj ga veseli, da ima priliko s tako izvrstnim ravnateljem sodelovati v korist šole in učiteljstva in v tak namen mu napije „Živio!“

Kedar je srce polno, sili beseda iz ust in prijetnega povoda k temu bilo je med nami dovolj. Mladi učitelji so se hvaležno spominjali svojih nekdanjih izvrstnih profesorjev.

Gospod Pirkmaier, nadučitelj v Frauheimu, pozdravi navzoča gg. profesorja Lavtarja in Koprivnika ter se spominja s hvaležnim srcem, kako sta z očetovsko ljubeznijo neutrudljivo budila in učila mlade učiteljske, in kako ti sedaj kot učitelji v svojem težkem poklicu radi hvalijo takrat prejete dobrote. Hvaležnost je vsikdar lepa, a izrečena pri takej priliki, ko je toliko poslušalcev posebno zbranih za tako besedo, je mnogokrat lepša; zatorej so vsi vskliknili z govornikom vred: Bog živi vrla vzbujevalca in vzgojitelja učiteljev!

Gospod profesor Lavtar se s prelepimi besedami zahvali predgovorniku, spominjajoč se svoje matere, rekoč, da mu domača, materina, slovenska beseda tako ljubo, tako milo v srce vnema, ter da mu tako



veselje pride prvokrat, odkar v Mariboru biva. Po končanem govoru donelo mu je še krepkejši živio! kajti učitelji sedaj dobro vedo, da, kjer se spoštuje pedagogična veda, tam se spoštuje tudi materini jezik.

Gospod Gratz, učitelj v Kamnici, je potem v svojem govoru popolnoma prav razložil, da se do novejšega časa pedagogična veda ni prav razumela, t. j. ne toliko, da se ni vedelo, kako je prav treba delovanje v šoli in pouk uravnati. To je sedaj v spretnih rokah in vidi se od leta do leta lepši

uspeh, odkar je prevzel na mariborskem učiteljski ravnateljstvo in razven tega še mnogo drugega dela učen in vstrajno delaven gospod Schreiner in v to ime je jednoglasno zadonelo po vsej dvorani „Živio!“

Govorilo se je še mnogo več, kakor je tu le površno omenjeno in vmes so nas pevcu in tamburaši razveseljevali do polnoči. Učitelji se zahvaljujejo gospodu predsedniku učiteljskega društva, da nam je 11. t. m. pripravil tako izvanredno veseli večer, ki gotovo ostane vsem v prijetnem spominu za vse čase.

B.

Št. 565.

## Razpis natečaja.

(Učiteljske in podučiteljske službe.)

V celjskem političnem okraji popolniti so te-le učna mesta definitivno ali tudi provizorično:

Šolski okraj: Celjska okolica:

1. Novo ustanovljeni mesti učitelja in podučitelja na štirirazredni ljudski šoli v Grižah, IV. plačilni razred.

Šolski okraj Vranski:

2. Podučiteljsko mesto na podružnici v Ojstričkem gradu, šolski okoliš Št. Jurij ob Taboru, IV. plač. razred in prosto stanovanje v gradu.

Šolski okraj Konjice:

3. Dve podučiteljski mesti na štirirazredni ljudski šoli v Čadramlji, pošta Oplotnica, IV. plač. razred, jedno mesto s stanarino 60 gld. na leto.

4. Podučiteljsko mesto na dvorazredni ljudski šoli v Št. Jerneji, pošta Sv. Duh — Loče, IV. plačilni razred in prosto stanovanje.

5. Podučiteljsko mesto na štirirazredni ljudski šoli pri Sv. Duhu, IV. plač. razr., prosto stanovanje.

6. Podučiteljsko mesto na dvorazredni ljudski šoli v Tepini, IV. plač. razred in prosto stanovanje.

Šolski okraj Šmarje:

7. Podučiteljsko mesto na dvorazredni ljudski šoli v Sliivnici, pošta Št. Jurij ob južni žel., IV. plač. razred in prosto stanovanje.

8. Podučiteljsko mesto na trirazredni ljudski šoli v Št. Vidu, pošta Šmarje, III. plač. razred.

Prosilci in prosilke za katero teh mest naj vložijo svoje prošnje, katere je opremiti z zrelostnim spričevalom, s spričevalom učne usposobljenosti, z dokazom avstrijskega državljanstva, (domovnico), potom predstojnega okrajnega šolskega sveta do 25. avgusta 1894 pri dotičnem krajnem šol. svetu.

Okr. šolski svet Celje, 27. junija 1894.

Predsednik: Wagner s. r.

Št. 352

II.

## Podučiteljsko mesto.

Na dvorazredni ljudski šoli v Spodnji Polskavi umestiti je začetkom zimskega tečaja podučiteljsko mesto z dohodki po IV. plač. razredu s prostim stanovanjem definitivno ali provizorično.

Prosilci ali prosilke za to mesto naj vložijo svoje z zrelostnim spričevalom, s spričevalom učne usposobljenosti in domovnico opremljene prošnje predpisanim potom do 31. avgusta t. l. pri krajnem šolskem svetu v Spodnji Polskavi.

Okr. š. svet v Slovenjebistriki, 30. julija 1894.

Predsednik: Kankowsky s. r.

Št. 510.

## Razpis natečaja.

V kozjanskem šolskem okraji je takoj umestiti ta-le učna mesta definitivno ali tudi provizorično:

1. Na javni dvorazredni ljudski šoli IV. plač. razreda v Koprivnici mesto učitelja-oditelja in mesto podučitelja.

2. Na javni dvorazredni ljudski šoli III. plač. razreda v Podsredi podučiteljsko mesto s prostim stanovanjem.

Prositelji za ta mesta naj svoje prošnje, katere morajo biti opremljene s spričevalom zrelosti, oziroma učne usposobljenosti z domovnico in z ozirom na učiteljsko mesto v Koprivnici tudi z dokazom usposobljenosti za subsidiarno poučevanje v katoliškem veronauku, vložijo potom predstojnega okrajnega šolskega sveta pri dotičnih krajnih šolskih svetih do 25. avgusta 1894.

Okr. šolski svet v Kozjem, 23. julija 1894.

Predsednik: Tax s. r.

Št. 343.

## Učiteljske službe.

V šolskem okraji Ljutomerskem je s 1. novembrom umestiti sledeče učiteljske službe stalno, oziroma začasno:

1. Podučiteljska služba na štirirazredni Franc-Jozef-ovi šoli za deške v Ljutomeru (II. plač. vrsta.)

2. Učiteljska, oziroma podučiteljska služba na štirirazredni šoli pri Sv. Križu (IV. plač. vrsta.)

Nemškega in slovenskega jezika popolnoma zmožni prosilci za katero teh služb, naj vložijo svoje pravilno opremljene, posebno s spričevalom zrelosti z dokazom avstrijskega državljanstva obložene prošnje pri dotičnih krajnih šolskih svetih do konca avgusta t. l.

Okr. šolski svet v Ljutomeru, 1. avg. 1894.

1-2

Predsednik.

Št. 361.

## Učiteljica ročnih del.

II.

Na trirazrednicah v Črešnovcih in Laporji ima se začetkom zimskega tečaja namestiti izpitana učiteljica ročnih del z letno plačo 168 gld. in potnino 12 gld., torej skupaj z letnimi dohodki 180 gld. proti dolžnosti, da poučuje na prvi šoli 8 ur na teden skoz 10 mesecev na leto, in na drugi šoli 5 ur na teden skoz 8 mesecev na leto.

Prosilke naj vložijo svoje s spričevalom usposobljenosti in dokazom avstrijskega državljanstva opremljene prošnje predpisanim potom do 31. avgusta t. l. pri krajnem šolskem svetu v Črešnovcih. Prosilke, ki niso v javni šolski službi, morajo tudi uravstveno spričevalo priložiti.

Okr. š. svet slovenjebistriški, 31. julija 1894.

Predsednik: Kankowsky s. r.

Vsebinska. I. V Gorico! — II. Šesti glavni zbor „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“. — III. Prirodopisni pouk v jednorazrednicah. (H. Schreiner in J. Koprivnik.) (XXXIII.) — IV. Naše ljudsko šolstvo v letošnji proračunski razpravi. (Konec.) — V. Sitni nasledki slabega šolskega obiskovanja. (V. Jarc.) — VI. Šolstvo. (Novosti.) — VII. Društveni vestnik. — VIII. Dopisi in druge vesti. — IX. Natečaji.